

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А.П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, април 1958

Број 4

САДРЖАЈ:

М. Бошић:	Нова организација Савеза адвокатских комора;
др. Д. П. Радоман:	Тужени у парници за оспоравање очинства;
др. К. Бараш:	Res iudicata;
И. Тодо овић	Да ли је решење о наслеђу извршни наслов;
др. Г. Керџел:	Наплата међусобних тражбина привредних предузећа;
К. Хаџи:	XVII Конгрес Међународне уније адвоката;
О. Новаковић:	др. В. Спаић: „Ауторско право“;
М. Б.:	Заседање пленума Савеза адв. комора;
Б.:	Седница савета Адв. коморе у АПВ;
Из судске праксе;
Службена саопштења.

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А. П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, април 1958

Број 4

НОВА ОРГАНИЗАЦИЈА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Нови Закон о адвокатури поставио је Савез адвокатских комора као обавезу организацију свих Адвокатских комора. Остављено је самом Савезу адвокатских комора да у сагласности са Законом о адвокатури, пропише начин рада Савеза, као и да обележи права и дужности Адвокатских комора и адвоката према Савезу.

Од ступања на снагу новог Закона о адвокатури па до данас, све су Адвокатске коморе у земљи прилагодили свој рад прописима новог Закона о адвокатури и са своје стране одредиле претставнике својих органа — савета и управног одбора — за Савез. Савез је на своме пленарном заседању 9 III 1958 године, прихватио предлог Правила Савеза, који је израђен од стране једне посебне комисије Савеза, те је тако сада усклађена и организација Савеза са новим прописима Закона о адвокатури, односно с организацијом Комора.

Основна карактеристика нове организације наше адвокатуре састоји се у увођењу друштвеног управљања, преко новог органа Коморе — савета. Овај принцип је доследно спроведен и у организацији Савеза. Сам закон о адвокатури у овлашћењима савета Адвокатске коморе установљује и избор из редова савета Коморе једног члана и његовог заменика у Савез адвокатских комора, као што то одређује и за управни одбор. Према томе, оба органа Коморе претстављају Комору са појединим чланом у Савезу. Све су Коморе и изабрале своје претставнике и тако је Савез на заседању пленума од 9 марта 1958 године, оформио своју нову организацију, донео правила Савеза и изабрао претседништво.

Нова правила Савеза углавном утврђују задатке Савеза онако како су постављени још оснивањем Савеза адвокатских комора Југославије, проширујући деловање Савеза у правцу чвршћег повезивања и укључивања адвокатуре у наш друштвени живот. Разуме се, да је заштита професионалних интереса адвоката остала и надаље један од основних задатака Савеза.

Савез је и надаље остао организација репрезентативног и консултативног карактера, обзиром на то, да може доносити једино одлуке и препоруке које морају бити прихваћене од свих Комора, а само обавезне одлуке уколико се односе на сам рад органа Савеза. Међутим, и до сада је Савез адвокатских комора уз једногласност својих чла-

нова — Комора решавао сва најважнија питања наше послератке адвокатуре. Баш захваљујући стеченом угледу Савеза и успешном раду његових органа, наша адвокатура има данас знатан углед у нашем друштву, а друштвена заједница, односно надлежни органи третирају проблеме адвокатуре онако како ће се најбоље ускладити интереси ове, са интересима заједнице. Сада, када су у Савезу претстављени органи друштвеног управљања Комора, рад Савеза и углед Савеза може бити само појачан.

Према новим правилима органи Савеза адвокатских комора су пленум и претседништво. Пленум Савеза сачињавају по један члан савета и управног одбора сваке Коморе. Чланови пленума и њихови заменици бирају се за време од три године. Изабрани заменици могу замењивати чланове на седницама пленума када су чланови спречени. Чланови пленума и њихови заменици могу бити разрешени и пре истека рока, од органа који су их изабрали.

Претседништво Савеза сачињавају: претседник, два заменика претседника, секретар и његов заменик. Ове бира пленум из редова адвоката чланова пленума, и то на годину дана. Претседништво Савеза води текуће послове Савеза, припрема седнице пленума, извршује закључке пленума, издаје часопис „Југословенска адвокатура” и обавља све послове између заседања пленума.

Седнице пленума се састају по потреби, а обавезно два пута годишње с тим, да прва седница мора бити одржана најкасније до краја фебруара сваке године, због избора претседништва, односно претресања рада овог у протеклој години и доношење буџета. Пленум сазива претседник Савеза по својој иницијативи или на захтев једне трећине чланова пленума, или на захтев савета или управног одбора једне Коморе. Претседништво Савеза одржава седнице по потреби, њих сазива претседник Савеза, било по својој иницијативи или на захтев других чланова претседништва. Претседништво Савеза доноси одлуке само једногласно. Савез може сазивати повремено конференције адвоката више Коморе или свих Комора, било по стручним питањима било по професионалним питањима и то на своју иницијативу или на иницијативу неких од Комора.

Савез адвокатских комора од првог дана свога рада био је организација опште југословенског карактера. Како су све Коморе једнако претстављене у Савезу то нема ни могућности за надгласавање или за неку мајоризацију, но у раду Савеза никада није ни долазило до супротности и сукоба који би потицали из посебних интереса или настојања појединих Комора. Пријатно је напоменути, да је и предратни Савез адвокатских комора био једна од ретких организација у којој је владала атмосфера братства и јединства.

Савез адвокатских комора Југославије ушао је у ново раздобље своје делатности и може се оправдано очекивати, обзиром на његове досадашње успехе, као и на његов састав, да ће успешно деловати у циљу постизања задатака које адвокатури поставља нови Закон о адвокатури, као и да ће нашу адвокатуру достојно претстављати како у земљи тако и у иностранству, те да ће се успешно залагати за решавање актуелних професионалних питања адвоката.

М. Ботић

ТУЖЕНИ У ПАРНИЦИ ЗА ОСПОРАВАЊЕ ОЧИНСТВА

Одредбе Основног закона о односима родитеља и деце не пружају изричита мерила по којима би се могло лако и брзо одредити против кога лица у парници за оспоравање очинства има да се управи односна тужба, која својом природом и својим циљем спада у тужбу ради пренамене правне ситуације. Тај недостатак у неким случајевима изазива неслагање у питању које лице у парници за оспоравање очинства има да се појави у улози туженога.

Две скорашње супротне одлуке наших врховних судова о материји оспоравања очинства потстичу на размишљање.

Према писању београдске „Политике“ од 30 децембра 1957 (у рубрици „Из судске праксе“), Врховни суд НР Босне и Херцеговине, решавајући по захтеву за заштиту законитости, заузео је становиште да у парници за оспоравање очинства брачног детета наводни отац мора тужбу да управи против мајке и детета, као и да дете у овој парници не може бити заступано својом мајком, већ му се мора поставити нарочити старатељ за вођење спора. Ово своје гледиште суд образлаже тиме што „претпоставка из Основног закона о односима родитеља и деце да се дете рођено у браку сматра законитим дететом својих родитеља ако је рођено за време трајања њиховог брака делује не само према оцу већ и према мајци детета“. У погледу заступања детета суд се позива на одредбу Основног закона о старатељству да се малолетнику мора поставити нарочити старатељ за вођење спора између њега и његових родитеља.

У истоврсном питању Врховни суд АПВ заузима супротан став. У својој одлуци Гж. број 839/57 овај суд сматра да тужбу за оспоравање очинства брачног детета, као правни инструменат којим се иде на промену детињег статуса, треба управити против детета.

Из наведених одлука види се да је Врховни суд НР БиХ заузео означено становиште на основу посебног схватања претпоставке из Основног закона о односима родитеља и деце, руковођен правном ситуацијом у којој се налазе парничне странке, док је Врховни суд АПВ свој став углавном засновао на природи и циљу тужбе за оспоравање очинства.

Иако није образложио своју формулу, проф. др. Срећко Цуља („Грађански парнични поступак ФНРЈ, стр. 619), пишући о горњем питању, каже: „Отац подноси тужбу против мајке и дјетета, мајка против оца и дјетета, а дијете против оца и мајке, уколико су јој још у животу“. Доводећи до истих резултата, гледиште проф. Цуље се практички поклапа са изложеним становиштем Врховног суда НР БиХ. Према том гледишту, дакле, решење питања против кога лица има да се управи тужба за оспоравање очинства наилази се у правилу: један од учесника правног односа или правне ситуације **отац — мајка — дете** управља тужбу против остале двојице учесника.

Основни закон о односима родитеља и деце, у чл. 28, 29, 30 и 31, јасно је истакао тужиоце и предмете спора. У погледу брачне деце, овлашћени су по закону да у предвиђеним роковима подижу тужбе за оспоравање очинства наводни отац, детиња мајка и само то дете. Сва та лица тужбом оспоравају тезис да је отац оно лице које се по закону сматра детињим оцем. У погледу ванбрачне деце, лице које се сматра

детињим оцем управља тужбу за оспоравање очинства против лица које се признало оцем односног детета. (Као што се види, питање против кога ће бити подигнута тужба за оспоравање ванбрачног очинства не поставља се, јер је ту закон јасно одредио и тужиоца и туженога).

Одређивање туженога у парници за оспоравање брачног очинства није тако једноставно да би се могло решити на шематски начин. Као лица чији се интереси изравно сукобљавају у предмету спора, тужилац и тужени стоје један према другоме не само у процесном односу који је парница поставила, него и у правном односу или правној ситуацији који постоје отпре парнице. У развоју њиховог правног односа или правне ситуације избио је међу њима сукоб интереса, који се одразио у предмету спора, а предмет спора је определио природу и циљ парнице. Веза парничних странака са предметом спора мора бити непосредна, материјалноправна и тиме претпроцесна, док њихови интереси морају бити директно супротни. Не може у томе да се заобиђе околност субјективне природе да се углавном та супротност интереса у парници цени са гледишта тужиоца. Учесник правног односа или правне ситуације који сматра да му је право угрожено или повређено, односно да му је правна ситуација поремећена, подиже тужбу против оног лица из истог правног односа или правне ситуације које се, са гледишта тога развоја, појављује као носилац изравно супротних интереса.

У свима случајевима оспоравања очинства брачног детета тужбом се обара претпоставка очинства, претпоставка патернитета. Према њој, муж детиње мајке сматра се оцем детета које је та мајка родила у браку за време његовог трајања или за 300 дана по његовом престанку. Та претпоставка, дакле, у првом реду делује између наводног оца и односног детета. Она, као таква, истина, није у закону изричито истакнута, али се из чл. 22, 28, 29 и 30 Основног закона о односима родитеља и деце види да се у њиховим идејним основама, као мотивациона, налази та претпоставка. *Pater est is quem nuptiae demonstrant*. Изрази брачности и законитости рођења детета, којима се у вези са овом претпоставком служе законодавац или судска пракса, не могу се и не смеју се тумачити тако као да у нашем праву постоји претпоставка брачности или законитости рођења. Без обзира на стилизацију чл. 22 поменутог закона, наше право, као и друга савремена права, познаје претпоставку очинства. Када би постојала претпоставка законитости рођења, онда би та претпоставка била сложена из претпоставке очинства и претпоставке материнства. Међутим, претпоставке материнства нема, нити она постоји ниуком праву, из простог разлога што се чињенице које се констатују непосредним чулним проверавањем не претпостављају, а материнство је природна чињеница која се изравно утврђује, те се зна да је односна мајка родила односно дете. Према томе, изрази о брачности и законитости рођења, који се помињу у вези са претпоставком очинства, уколико се не односе на премисе, могу да претстављају даље последице претпоставке очинства, али не могу значити непосредни закључак, тезис те претпоставке — да је муж мајке отац њеног детета рођеног у браку у законом одређеном размаку времена. Оспоравајући своје очинство детету које је његова жена родила у браку, наводни отац нема потребе да тужбу управља и против мајке тога детета, јер не оспорава чињеницу да је она родила

то дете, нити тражи да се промени њен однос према томе детету. Најзад, он не оспорава ни то да је дете рођено за време трајања брака са детињом матером. Природа и циљ тужбе за оспоравање очинства, као и сваке друге тужбе, предодређени су природом предмета спора и тежњама странака у њему. Тужба наводног оца, с обзиром на предмет спора, управља се против детета, јер се оно налази на изравно супротној позицији, тако да се у случају успеха тужбе неодољиво мења његова правна ситуација, његов статус. Наводни отац, детиња мајка и дете заиста стоје у правној ситуацији која је постављена браком, али, у оквиру те ситуације, предмет спора — питање ко је у датом случају отац — непосредно тангира наводног оца и односно дете. У складу са овим разматрањем, нама се чини да је изложено становиште Врховног суда АПВ у горњем питању и теориски и практички исправно, а њему одговара већина наше досадашње судске праксе.

Мада чл. 22 Основног закона о односима родитеља и деце садржи одредбу да се дете рођено у браку, у законом одређеном размаку времена, сматра брачним дететом, јасно је да се у њему скривена налази претпоставка очинства. Када се подиже тужба за оспоравање очинства, ту се иде за тим да се обори закључак, тезис претпоставке очинства тј. да је муж детиње мајке отац њеног детета рођеног у браку или за 300 дана по престанку брака.

На питање ко је тужени у парници за оспоравање очинства коју води наводни отац, дакле, намеће се одговор — тужени је дете. Све су премисе ту за извођење таквог закључка: тужилац је одређен законом, предмет спора је очинство, те — у оквиру правне ситуације постављене претпоставком очинства и на бази супротности интереса у томе питању — постоји непосредно веза са предметом спора између наводног оца и односног детета. Нема сумње, и мајка детиња је заинтересована за исход парнице о очинству, али та заинтересованост не може да се поистовећује са заинтересованошћу детета, јер исход спора о очинству не мења статус мајке. Њен положај остаје исти: она је и даље мајка тога детета, те и даље брачна жена наводног детињег оца, без обзира на то да ли је тужба за оспоравање очинства успела или не.

Што се тиче парнице за оспоравање очинства коју води детиња мајка против онога ко се по закону сматра детињим оцем, ту нема сумње: мајка ће поднети тужбу против наводног оца, у смислу чл. 29 Основног закона о односима родитеља и деце. Странке су, као што се види одређене законом. Предмет спора је обарање претпоставке очинства, која непосредно веже наводног оца и односно дете. Но, да ли ће мајка, уз наводног оца, тужити и дете? Мислимо да она нема потребе да још и дете тужи, јер се, без обзира на непосредну везу са предметом спора, супротност интереса учесника једног правног односа или правне ситуације цени првенствено са гледишта тужиоца. Када мајка оспорава очинство, природно је да се закључи да нема супротности интереса између ње и њеног детета. Ово утолико пре што се случај када мајка оспорава очинство практично може догодити онда када се ради о детету рођеном у времену од 300 дана по престанку брака између ње и наводног оца, односно у времену од 270 дана у случају њене преудаје.

Тако исто, када дете оспорава очинство, оно тужбу подноси против лица које се по закону сматра његовим оцем, дакле — оно обара прет-

поставку очинства. Странке су законом одређене, а такође и предмет спора. Дете нема интереса ни потребе да тужи своју мајку, јер не оспорава да га је она родила, а циљ његове тужбе и није да се промени статус мајке. Између детета и његове мајке овде нема супротности интереса која би се испојила у предмету спора. Према томе, дете ће у парници за оспоравање очинства тужити наводног оца, али не и своју мајку.

Цитирана формула проф. Цуље за одређивање тужених у парницама за оспоравање очинства, која очигледно полази од учесништва у правном односу или правној ситуацији, показује се шематском и непотпуним. Наравно, међу парничним странкама мора постојати празни однос или правна ситуација отпре парнице. Међутим, то није довољно за одређење њиховог својства у парници. Потребно је још да међу лицима у правном односу или правној ситуацији избије спор у погледу нормалног развоја тога односа или те ситуације и да су интереси тих лица у директној супротности с обзиром на исход спора.

Но, по нашем мишљењу, при решавању горњег питања треба водити рачуна и о практичним моментима. Било би још и нецелисходно и непрактично поред детета тужити и његову мајку. Тиме би се спор комплицирао. Сем тога, тиме се мајка онемогућује да буде законски заступник свога детета. А она је та која најбоље познаје предмет парнице и која претставља најбољи извор чињеница важних за пресуђење ствари. Околност што је тужена утицала би на њу да буде више пристрасна него иначе. Најзад, шта је циљ тужбе у односу на мајку? Јасно је и несумњиво да се тужбом ни иде за променом статуса мајке, већ је њен циљ да се промени ситуација детета, да се промени његов статус. Зашто онда тужити и мајку када тужба практички не поставља никакав захтев против ње? Тужити и мајку показује се бесмисленим. Указујемо и на то да би се, у случају када се поред детета тужи и његова мајка, морало прибегавати другом поступку, наиме — поступку за постављање старатеља детету за вођење спора. Поред тога што се тим компликује ствар, трпи и само заступање детета, јер га не врши мајка, која би у томе дала више од себе него икакав старатељ, будући да је више заинтересована за судбину свога детета, да боље познаје предмет спора и, нарочито, све оне интимне моменте у односима родитеља који су од утицаја за правилан и законит исход спора.

И без теориских продубљивања, пракса наших нижих судова у постављеном питању нашла је свој пут и, уверени смо, заузела у већини случајева исправан став, који задовољава и специфичну природу ових парница и захтеве практичности, једноставности, економије и брзине поступка. Сматрамо да ту уходану праксу, која не долази у сукоб са духом Основног закона о односима родитеља и деце, не треба мењати, а најмање компликовати. Та је пракса, која налази своју потврду и у цитираној одлуци Врховног суда АПВ, исправно решила питање ко је тужени у парници за оспоравање очинства — да наводни отац тужи дете, мајка детиња тужи наводног оца, а дете тужи наводног оца, те да се у парници између наводног оца и малолетног детета детиња мајка појављује као законски заступник тога детета.

Д-р Душан П. Радоман

RES JUDICATA

(Наставак)

Насупрот тужби Земљорадничке задруге товљач тврди:

Задруга није преузела свиње у уговореном року, нити касније у споразумно предложеном року. Услед тога су свиње изгубиле на тежини и поред тога су потрошиле велику количину хране.

То је тужбена основа тужбе произвођача у стварном смислу.

Одмах можемо констатовати да стварне тужбене основе у тим двома тачкама нису истоветне, јер наведене чињенице су разне.

Земљорадничка задруга тврди једну негативну чињеницу: Товљач није испоручио свиње.

Товљач тврди такођер једну негативну чињеницу: Земљорадничка задруга није преузела свиње у уговореном року.

Већ можемо закључити да не стоји истоветност спора те неби било ни пресуђеног правног односа са правомоћним платним налогом. Но пођимо даље.

Правни је основ тужбе товљача доцња веровника (*mora creditoris*). Дакле и правна квалификација тужбених основа је различита.

Право које се остварује тужбом произвођача је право на накнаду штете настале доцњом веровника.

То право, међутим, није истоветно са правом Земљорадничке задруге за исплату конвенционалне казне јер су та два права на накнаду штете супротна.

Према томе, немамо истоветне тужбене основе у тим тужбама, немамо истоветна права која се остварују са тим тужбама — не предлежи ни истоветност спорова, дакле нема ни пресуђене ствари са правомоћношћу платног налога у односу на тужбу произвођача.

Закључак: II. степено решење је исправно и I. степени суд треба да расправља у меритуму тужбу товљача, јер његово право није пресуђено са правомоћним платним налогом.

Ипак није тако. Због овог решења и пишем овај чланак, јер је већ давно установљено да је питање правомоћности пресуде централни проблем процесног права и да питање правомоћности лежи на граници процесног и материјалног права, те није тако једноставно у сваком случају установити да ли постоји »*res judicata*« или не.

Јер материјална правомоћност једне пресуде не искључује само поновно остварење досуђеног права, него искључује и супротну одлуку ове одлуци која је садржана у правомоћној пресуди.

Ту, дакле, правомоћност прелази границе постављене истоветношћу права и истоветношћу спорова, јер се не простире само на право остваривано у тужби него и на супротне одлуке и на све последице одлуке у правомоћној пресуди.

Шта то значи у нашем случају?

Правомоћним платним налогом је товљач осуђен да плати конвенционалну казну, јер се није бранио против платног налога приговори-ма. Установљена је наиме доцња у испуњењу уговора. Ово установљење је неоспорно и коначно јер је платни налог правомоћан.

Доцња дужника и доцња веровника се узајамно искључују у истом правном односу, јер док постоји доцња дужника у испуњењу једне чи-

нидбе не може да постоји доцња веровника у прихватању дуговане чинидбе.

Доцња веровника наине значи да он није прихватио понуђену дуговану чинидбу или пак је закашњење у испуњењу проузроковано његовим држањем;

а доцња дужника значи да дужник ни након опомене веровника није испунио доспелу дуговану чинидбу..

Дакле, ако је правомоћним платним налогом неоспорно установљено да је товљач пропустио испоруку свиња, онда он у својој тужби не може више да се позива на то да је веровник одбио пријем свиња.

Због тога је правомоћним платним налогом пресуђено и у његовој тужби истакнуто право. Он више не може оспорити право Земљорадничке задруге утврђено у платном налогу истицањем супротног права, која се узајамно искључују.

Према томе I. степено решење је исправно у којем је I. степени суд одлучио да одбаци тужбу због тога што је пресуђено оно право које је истакнуто у тужби товљача.

Приговор *rei judicatae* дакле можемо подићи не сам онда ако тужилац поново тражи остварење оног права о коме је већ правомоћно одлучено него и онда ако туженик првобитног спора тражи остварење таквог права, које тужиоцу досуђено право искључује.

II. Други случај је следећи:

У бракоразводном спору је одбијена тужба тужиоца јер је установљено да је он искључиво крив за поремећеност брачних односа странака.

Након пар година он је поновно поднео тужбу и у истој је изнео и такве чињенице, такве догађаје о којима је већ суђено у првој парници, а поред истих је навео и такве чињенице о којима није говорио у првобитној тужби.

Првостепени суд се ограничио само на расправљање оних тужбених навода који су се односили на време после правомоћности прве пресуде.

У образложењу своје пресуде навео је, да све чињенице међу истим странкама, које су се збиле до правомоћности прве пресуде сматра пресуђенима, дакле неоспорно утврђенима и правно оцењенима.

Жалбени суд је у II. степеном решењу са којим укида I. степену пресуду изрекао следеће:

— „У парницама ради развода брака не постоји случај пресуђене ствари. Првостепени суд је погрешно што није ценио брачне односе странака и пре прве пресуде, наводећи да је правни однос странака до изрицања те пресуде правомоћно решен на тај начин што је утврђена искључива кривица тужиоца.” —

Овај сам случај поред претходног случаја навео зато јер сам мишљења да и у бракоразводним стварима у смислу горе изложених принципа постоји »*res judicata*«.

И у бракоразводним споровима се међу истим странкама коначно и неоспорно утврђују извесне чињенице и оцењују исте на основу правних прописа те се поводом тога и у тим споровима утврђује постојање или непостојање неког права. То право је право на тражење промене у статусу странака. Када се оценом расправљених чињеница утврди да то

право тужиоца не постоји јер је он искључиво крив за поремећеност брачних односа, онда је о његовом праву коначно и неоспорно решено.

Не само да не може у новој тужби поновно изнети већ расправљене чињенице, него не може истаћи ни такве чињенице које уопште није споменуо у првом поступку.

Од је такве чињенице могао и требао да изнесе у захтеву за понављање поступка у смислу тач. 9. чл. 381. ЗКП., јер према чл. 411. истог закона понављање поступка искључено је само онда ако је брак правомоћно разведен или поништен.

Ако тужилац није искористио тај ванредни правни лек, онда је томе он сам крив.

Тај принцип да закон само једном пружа помоћ у остваривању некога права важи по мом мишљењу и у бракоразводним споровима.

Друга је ствар покренути бракоразводну тужбу на основу чињеница које су наступиле после правомоћности прве пресуде.

На основу тих нових чињеница настаје ново право које више није истоветно са првим. То уосталом није ни спорно у пракси.

III. У трећем случају одбијена је тужба жене за привремено супружанско издржавање, јер је суд утврдио да је она крива за одвојени живот.

У бракоразводној парници коју је покренуо муж жена као тужена странка поставила је захтев за случај развода брака, да јој се у смислу чл. 70. ОЗБ. досуди издржавање.

Поставља се питање да ли установљена кривица жене за одвојени живот у спору за привремено издржавање претставља пресуђену ствар у бракоразводном спору тако да и суд бракоразводног спора мора одбита такав захтев жене за издржавање.

Кривица у одвојеном животу у суштини је идентична са кривицом за развод брака, а та је кривица услов да се не досуди издржавање.

Да ли суд бракоразводног спора може поновно утврђивати већ од стране II. суда правомоћно утврђене чињенице?

Мишљења сам да може јер те две парнице нису истоветне, и ако чињенична основа може да буде потпуно идентична у тужби за развод брака са чињеничном основном у одбрани исте странке на основу које тражи одбијање захтева за издржавање.

Рекли смо горе да је граница правомоћности у једном правном односу истоветно право.

Предмет бракоразводне тужбе је право на промену статуса странака, на промену у брачним односима. — То право је различито од у ранијој тужби истакнутог права за супружанско издржавање. Због различитости права имамо и различите спорове, а чињенична утврђења у једном спору не морају бити неоспорна у другом. Због тога суд бракоразводног спора слободно може преиспитати све чињенице које су биле предмет утврђивања у спору за привремено супружанско издржавање.

Последица тог поновног установљења чињеница је слободна оцена тих чињеница у правцу установљења постојања или непостојања кривице за развод брака оног брачног друга који тражи издржавање.

Може се десити, дакле, да ће се досудити коначно издржавање оном брачном другу чији је захтев за привремено издржавање био одбијен

и ако се практично то ретко дешава, а може се десити и обратно да ће неко у бракоразводној парници отпасти од досуђеног издржавања.

Исто је било становиште судова и у прошлости.

Чињенична установљења у парници за издржавање супруге нису имала значај пресуђене ствари у каснијој бракоразводној парници.

Пошто се у бракоразводној парници слободно установљава кривица за развод брака, без обзира на ранија установљења кривице за одвојени живот, а последица кривице за развод брака је губитак права на издржавање, досуђено издржавање у парници за привремено издржавање није неко коначно досуђено право.

На основу горе изложених принципа је лако решити и постојање или непостојање литиспенденције у случају тока две парнице из истог правног односа, само треба обратити пажњу на то, да није довољно установити само толико да обе тужбе потичу из истог правног односа него је потребно установити и то да ли постоји и истоветност права која се остварују са двама тужбама. Другим речима нема литиспенденције тамо где нису истоветна права него само правни основ.

Др. Барат Карло

ДА ЛИ ЈЕ РЕШЕЊЕ О НАСЛЕЂУ ИЗВРШНИ НАСЛОВ

Често се поставља питање о томе, да ли је решење о наслеђивању донето по Закону о наслеђивању, извршни наслов по Правним правилима извршног поступка и да ли се на основу истога може водити извршење. У овом питању постоје два супротна мишљења. По једноме, такво решење је извршни наслов по поменутих правних правилима, а по другима, оно то није.

Заступници мишљења да је такво решење извршни наслов, у прилог своје тезе позивају се на прописе чл. 228 и 234 Закона о наслеђивању. Наиме, они тврде: да је чланом 228 поменутог закона предвиђено шта све треба да садржи такво решење, а када се из решења види чија је заоставштина предмет наслеђа, у чему се она састоји, која су лица наследници и на којим деловима, онда је такво решење, под условом да је правоснажно у смислу чл. 234 поменутог закона, подобно да буде извршни наслов. По њиховом схватању, један наследник може на основу таквог решења водити извршни поступак против другог и тражити уступљење дела имовине која му по решењу припада, а коју евентуално држи други наследник и неће добровољно да му је уступи. Они, дакле, сматрају да је такво решење извршни наслов без обзира на то, што не садржи одговарајућу чинидбу која се састоји у чињењу, нечињењу или трпљењу другог наследника, у овом случају извршеника. Они кажу да по чл. 234 Закона о наслеђивању „правоснажно решење о наслеђивању везује странке које су учествовале у поступку расправљања заоставштине“, и да више ништа није потребно.

По другом мишљењу, које и ми подржавамо, наведено решење о наслеђивању није извршни наслов по Правним правилима извршног поступка.

По начелима поменутих Правних правила, извршење се сме дозволити само ако су у завршном наслову означени не само овлашћеник и обвезник, него и предмет, врста, обим и време дужне чинидбе. Међутим, решење о наслеђивању нема свих ових елемената, а нарочито не садржи обавезу странака на макакву чинидбу. Констатација у решењу да су одређена лица наследници на одговарајућим деловима заоставштине наведене у том решењу има само декларативни карактер. Једно такво правоснажно решење везује странке и оно има снагу извршне судске пресуде. Питања, која су таквим решењем међу странкама расправљена, коначно су међу њима решена и не могу бити предмет спора пред парничним судом или решавања пред којим органом управе. Таква питања су за странке које су учествовале у поступку расправљања заоставштине »res judicata«.

У томе је, по нашем мишљењу, дејство правоснажности решења о наслеђивању, али оно такво какво је, није и не може бити извршни наслов у извршном поступку. Ово тим пре, што и судска пресуда па ни друге одлуке суда, ако не садрже наведене елементе, не претстављају извршни наслов. Напр. ако се у једном спору пресудом установи да је тужилац сопственик једне ствари, која се налази код туженика, а не наложи се туженику да ту ствар преда тужиоцу или у случају немогућности предаје, да накнади њену вредност, онда је та пресуда са таквим недостацима, да не претставља извршни наслов и не може се извршити, без једног новог спора, без једне нове одлуке, којом би се означиле и наведене чинидбе. Исто тако ако је једно лице оглашено наследником једне ствари решењем о наслеђивању, а та ствар се не налази у његовој државини, већ у државини другог наследника, који је исту у међувремену отуђио или уништио, а вредност те ствари није утврђена, сматрамо да је провођење извршења на основу таквог решења чак и немогуће а не само да се не може дозволити.

Отуда ми сматрамо да решење о наслеђивању није извршни наслов у смислу извршног поступка.

Нови Закон о извршном поступку није донет те судови примењују правна правила Закона о извршењу и обезбеђењу који је важио у бив. Југославији, а на основу Закона о неважности правних прописа донетих пре 6 априла 1941 године и за време непријатељске окупације.

Мислимо да начела поменутог закона која говоре о томе шта се сматра извршним насловом и шта све он треба да садржи да би био одобан за дозволу и провођење извршења, нису у супротности са Уставом ФНРЈ, Уставима Народних република, законима и осталим важећим прописима као и са начелима нашег друштвеног и државног уређења и да се имају примењивати све дотле док новим извршним поступком не буде евентуално прописано што друго. Но, иако тај закон није још донет, иако не знамо шта ће он у овој материји прописати, ипак не можемо ни претпоставити да ће он отступити од принципа да извршни наслов треба да садржи оне елементе о којима смо напред говорили, да ће и декларативне одлуке огласити извршним насловом, да ће препустити суду посредно извођење закључка о томе, коју је чинидбу која од странака дужна да изврши, и да јој те чинидбе налаже тек у поступку извршења, ма да нису садржане у решењу. Чини нам се, да би такво поступање

ушло у правне односе приличну дозу правне несигурности, а што није својствено нашем законодавству.

У прилог прве тезе истиче се, да је правоснажно решење о наслеђивању извршни наслов на основу кога се може тражити упис у земљишне књиге. Ми то не оспоравамо. То је тачно и сасвим разумљиво с обзиром на нови значај и вредност коју такво решење данас има по новом Закону о наслеђивању. Но, то још не значи да је оно извршни наслов и у смислу извршног поступка. И судска пресуда којом се утврђује да је неко сопственик неког имања је извршни наслов за упис у земљишне књиге, али ни она не би била извршни наслов у извршном поступку, ако не садржи потребне елементе, које овај поступак тражи.

То, што странка којој је решењем о наслеђу признато неко право, не може да га оствари одмах на основу самог решења већ мора да издејствује у спору још једну судску одлуку и да због тога буде изложена трошковима, не може нас одвести на закључак, да је решење о наслеђивању извршни наслов у извршном поступку. Трошкове ће коначно сносити странка која је проузроковала спор, по општим начелима о накнади парничних трошкова.

Можда су питања која смо овде третирали јасна и не заслужују ширу дискусију. Међутим, мислимо да неће бити на одмет да се чују и друга мишљења.

Илија Тодоровић

НАПЛАТА МЕЂУСОБНИХ ТРАЖБИНА ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЋА

Огроман део привредних спорова сачињава наплата ликвидних међусобних тражбина предузећа. Ту се не ради о правним споровима тј. стварно међу странкама тражбина није спорна, већ до тужбе долази искључиво из разлога што дужник не плаћа на време своје дугове.

Овде се одмах поставља питање: не би ли било могуће, било законским или чак и административним мерама смањити те — стварно — не потребне парнице, које предузећима проузрокују знатне трошкове, а оптерећују сувишно привредне судове. Врло често благовремену исплату рачуна не спречавају објективни разлози, већ неажурност књиговодства, алкавост или немарност задужених службеника или слично.

„De lege ferenda“ било би свакако могуће, па чак и потребно донети извесне мере, услед којих би одговорни водили већу бригу око благовременог и тачног испуњења обавеза предузећа, те би у том случају спорови око наплата такозваних ликвидних тражбина знатно опали, па чак и сведени на минимум.

Но, „de lege lata“ — за сада таквих прописа немамо и морамо се помирити са чињеницом да велики број предузећа не удовољава на време својим обавезама и услед тога на територији сваког суда имамо огроман број тужби, чији предмет заправо није никакав спор, већ проста наплата неспорних тражбина.

У оквиру овог чланка желим да се бавим са неким од најчешћих потешкоћа на које наилази веровник при наплати својих ликвидних — неспорних тражбина.

Да видимо, пре свега, који законски прописи долазе у обзир при наплати доспелих потраживања у готовом новцу и да ли су ти прописи довољно ефикасни, тј. да ли омогућују брзу наплату тражбина.

Према члану 426 ЗОППа уколико се тражбина односи на доспело потраживање у новцу, — а то је у споровима, о којима овде пишем, у 99% случајева, привредни суд ће у вези члана 454 ЗОППа издати платни налог.

Члан 481 ЗОППа предвиђа за такве привредне спорове специјалну олакшицу у интересу што бржег поступка, јер не тражи да испраћа на основу које се предлаже платни налог буде приложена у изворнику или у овереном препису — већ се задовољава преписом такве исправе, овереног од руководиоца тужитељског правног лица.

Из праксе знамо да су готово сви привредни судови наше земље прилично ажурни при решавању предлога за издавање платних налога и исти се издају — у правилу — у року од 3 до 5 дана након пријема тужбе код суда. Значи, не можемо се жалити ни на односеће се законске прописе ни на поступак судова.

А ипак, далек је и често тежак пут од издавања планог налога, па до наплате тражбине међу привредним предузећима.

Компликације можемо поделити у три групе: тешкоће до правомоћности платног налога, после, око извршења односно саме наплате, а посебна — најозбиљнија препрека редовној наплати су недостаци прописа око ликвидација и принудних ликвидација.

I. Да видимо на које потешкоће наилазимо до правомоћности платног налога.

Из праксе знамо да је тако рећи постао обичај, врло често мењати називе фирме, осим тога има све више случајева припајања или подела предузећа односно задруга.

Одлуком о регистрацији привредних организација (Сл. лист 43/54), а нарочито Упутством о регистрацији привредних организација (Сл. лист бр. 45/54) прецизиран је тачно поступак у таквим случајевима. Према тачци 18 и 20 Упутства, све те промене треба пријавити регистру привредног суда, који ће затим те промене по тачци 24 Упутства објавити „на трошак странке“ у републичком Службеном листу.

Но, у пракси се често крше горњи прописи, који су уосталом по мом мишљењу и непотпуни и не гарантују у довољној мери сигурност веровника.

Пре свега, ни Одлуке ни Упутство о регистрацији не предвиђају преклузивне рокове за пријаву таквих промена, а још мање казнене канције. Једино тачка 6 Упутства захтева да се акт о оснивању односно конституисању предузећа пријави у строгом року од 15 дана. Истина, Народни одбори обично ставе клаузулу приликом издавања решења о припајању или подели фирме, да је предузеће обавезно пријавити ту промену у року од 15 дана Привредном суду. Али често се то не уради ни месецима, па и још дуже.

Претпостављамо, али најсрећнији случај, тј. да је промена уредно и одмах пријављена трговачком регистру. У том случају суд ће издати

решење о регистрацији и уручиће истовремено потребни оглас предлагачу са налогом да исти објави о свом трошку у републичком Службеном листу (тачка 24 Упутства).

Врло често предлагач месецима или каткад и никако не доставља оглас Службеном листу своје Републике, а судовима је такође немогуће о томе водити евиденцију.

Даље, како смо рекли такве се промене оглашују у републичком Службеном листу.

Ту дакле недостаје пропис члана 17 Уредбе о престанку предузећа и радње (који је пропис у члану 44 ове Уредбе предвиђен и за оглас о принудној ликвидацији) који (Службени лист ФНРЈ бр. 24/53) предвиђа да се на пример извод огласа о ликвидацији, мора штампати и у Службеном листу ФНРЈ.

Практично то значи да би свако предузеће морало пратити Службене листове свих Република и Покрајине.

Да је то такође неизводљиво и да то ретко које предузеће чини, ноторно је.

Али шта су последице овог очитог недостатка законских прописа: то, да је ретко када веровнику благовремено познато да је неки његов дужник припојен другом предузећу, или да је предузеће-дужник подељено и да је дефакто престало да постоји.

Штета из тога може бити процесуална, формална, али и материјална. Процесуална што се услед тога често одуговлачи правомоћност наплате. Платни налог се враћа са ознаком „туженик не постоји више“ — или — „адреса нетачна“. После ће тек веровник трагати за судбином свога дужника, док најзад дозна да је он припојен неком другом предузећу, променио име или слично.

Но, штета се често не ограничава само на временски губитак. Врло често услед оваквих одуговлачења у питање долази и судбина саме тражбине, пошто, док се све то рашчишћава и платни налог после више недеља постаје правомоћан, дужник може и да пропадне и тражбина постане дубиозна.

Даље, чл. 85 Закона о оснивању предузећа и радњи, омогућава веровнику да се у ствари поделе предузећа, жали привредном суду.

То право постаје у 99% случајева илузорним из простог разлога што веровник за деобу дозна тек после више месеци или година, јер наравно не чита Службене листове свих Република.

Све би то отпало ако би се донео пропис да ће СВАКА промена у трговачком регистру — слично члановима 17 и 44 Уредбе о престанку предузећа и радњи, осим у републичком, — ма у најкраћем изводу — и у Службеном листу ФНРЈ објавити.

Чињеница, да су веровницима често непознате промене фирме дужника, води и до даљих непотребних компликација. Колико се пута дешава на пример да се тужи рецимо предузеће А) у Београду. По пријему планог налога — рецимо да исти буде уручен упркос промене фирме стварном дужнику, правном наследнику — јавља се приговором предузеће Б) и наводи да је предузеће А) још тада и тада припојено томе предузећу и да је дуг још одавно, пре подношења тужбе исплаћен.

Тврдња се показује као тачна веровник је примио од предузећа Б) „уплату“ али није знао да је Б) уплатио за А), те је зато поднео тужбу.

Последице су: непотребне таксе, преписка итд. и тако се онда преоптерећују судови са бројним и сувишним парницама.

Сматрам да би зато осим огласа и у Службеном листу ФНРЈ, било потребно обавезати предузећа да о свим променама фирме обавесте своје веровнике непосредно.

II. Но, рецимо да је платни налог постао најзад правомаћан и да дужник ипак није платио тражбину.

У таквом случају веровник ће затражити извршење. Процедура око тражења извршења врло је једноставна. Привредни судови — за разлику од редовних судова — чак и не траже да се предлогу за извршење прикључи извршни наслов са клаузулом извршности. Довољно је позвати се у предлогу на број тужбе. Као што је познато у извршном поступку међу предузећима најпре се плени текући рачун дужника.

Сада наступа права и озбиљна потешкоћа око извршења. Предузећа често мењају банковну везу, а и банка често мења број текућег рачуна. Услед тога настају непотребне преписке међу странкама са судом и банком. Што је, међутим, такорећи невероватно, ни једна банка, па чак ни Народна банка ФНРЈ, нису до данас издали списак имаоца текућих рачуна, са бројем текућих рачуна.

Банковна веза и бројеви текућег рачуна у разним адресарима у 99% случајева већ одавно су фактички промењени — често и више пута — још пре него што се адресар штампа или дође до руке заинтересованих.

Потребно би било, дакле, да Народна, Комунална и Задружна банка — бар шестомесечно издају списак својих имаоца текућих рачуна. Но, требало би обавезати и сваког имаоца текућег рачуна да промене саопшти пословним пријатељима. Могло би се предвидети и обавезно објављивање промене банковне везе у Службеном листу ФНРЈ или „Привредном прегледу.“

Још су веће потешкоће уколико веровник не успе да своју тражбину са текућег рачуна дужника наплати. Тај ће случај наступити ако је рачун дужника из извесних разлога блокиран или ако дужник ради „дивље“ тј. противно свим прописима — не ради преко банке. Шта више каткад и нема банковну везу. То ће најчешће бити случај са мањим угоститељским радњама — које, како ћемо касније видети — представљају проблем за себе и задају веровнику највише брига и главобоља.

Након што веровник предлаже извршење пописом и продајом покретне имовине — обртних средстава; јер се основна наравно не могу дирати — суд ће или изаслати сам свога службеника или ће тражити од најближег среског суда да спроведе извршење.

Ту треба истаћи да већина привредних судова немају своје непосредне извршне органе. Из праксе знамо да је 100% бржи и ефикаснији поступак код привредних судова који сами имају своје органе. Примера ради цитирамо искуство са привредним судом у Панчеву који сам извршава оврхе путем свог органа и где од времена подношења молбе до самог пописа, просечно не прође ни десетак дана.

Много дуже траје извршење у случајевима где привредни суд тражи од надлежних среских судова извршење пописа. Познато је, пре свега, да су срески судови пренатрпани извршењима.

Знамо и то да је у већини среских судова спровођење извршења организовано на доста неефикасан начин. Наиме, у већини среских судова нема специјалних извршних органа, па пописе обављају службеници и службенице по азбучном реду или по местима становања дужника. По себи се разуме да добар део тих службеника који нису специјализовани за извршење, незнају у довољној мери прописе извршног поступка, а још мање односеће привредно правне прописе.

Зато врло често недељама и месецима траје док срески судови — пренатрпани извршењима — могу извршити замолнице привредних судова. Има, надаље, приликом извршења пописа повреде закона, а најчешћи је случај да извршни органи пописују не само обртна већ и основна средства дужника.

Сматрам, према томе, да је хитно потребно код свих привредних судова одредити специјално за извршења задужене службенике.

Нузгред речено, било би то потребно и код редовних тј. среских судова.

III. Највише брига веровницима проузрокују недостаци законских прописа о ликвидацији и принудној ликвидацији.

Већ годинама су једногласно и правници и привредни кругови дошли до закључка да је потребно најхитније променити или допунити прописе Уредбе о престанку предузећа и радњи. Стручна штампа стално указује на недостатке и недовољну ефикасност тих прописа. Нажалост, до данас промене нису извршене.

О примени те Уредбе у пракси, могле би се књиге писати и немогуће је на све недостатке у једном кратком чланку указати. Ја ћу овде изнети само неколико примера из свакодневног живота. У чл. 2 Уредбе о престанку предузећа и радњи, предвиђено је да се сматра да је предузеће способно за живот све док „плаћа сталне доприносе друштвеној заједници и остварује гарантовани фонд плата.“

Чим тих услова нема, надлежни народни одбор ће тражити редовну, односно принудну ликвидацију предузећа.

Из чл. 20 исте Уредбе произлази да чим ликвидациона комисија током поступка редовне ликвидације утврди да нема довољно сретстава за исплату веровника, предложиће народном одбору санацију или ликвидацију предузећа. Исти члан предвиђа да је забрањено вршити ма какве исплате пре но што се утврди да има довољно покрића за исплату СВИХ веровника.

Међутим, како све то изгледа у пракси?

Обично — а то нарочито важи за мања места — у привредним круговима ближе околине, унапред се зна када се неко предузеће „љуља“. Веровници из ближе и даље околине тада журно наплаћују своје тражбине. Народни им одбори из локалистичких тенденција обично иду на руку под лозинком „главно да ми извучемо наш новац“. По правилу, дакле, у моменту отварања поступка редовне ликвидације предузеће не само да није више ликвидно, већ је одавно потпуно пасивно.

Осим тога, отварање редовног ликвидационог поступка не спречава извршење на имовини дужника. Док се ликвидација огласи у Сл. листу често прођу месеци а у међувремену веровници, који су дознали за insolventност, журе и наплаћују своје тражбине.

Истина, начелно, оштећени веровници ће у случају да се над оваквим предузећем отвори поступак принудне ликвидације имати право у смислу чл. 48 Уредбе, евентуално покренути побојну парницу. Међутим, побијати се пре свега могу само правни послови последњих година дана пре отварања поступка ПРИНУДНЕ ликвидације, а осим тога то је парница врло тешка и несигурна и зато су сасвим ретке у нашој судској пракси.

Последица је да се након годину, две па и три, редовне ликвидације, најзад утврђује пасивност предузећа и отвара се поступак принудне ликвидације. Међутим, у правилу тада већ обртних средстава нема, а често имовина дужника није довољна ни за покриће трошкова.

Рок трајања поступка редовне и принудне ликвидације није предвиђен. Последица свега тога је поразна статистика о резултатима принудних ликвидација. Најчешће за несрећне повериоце такзваног четвртог исплатног реда (чл. 69 Уредбе) не преостаје ништа, осим обавезе да снесу своје трошкове.

Услед одуговлачења поступка ликвидације настаје читав низ и лапаца штета и неизвесности.

Повериоци, наиме, који су уредно пријавили своје тражбине у поступку принудне ликвидације — ПРОФЕРМА — и ако знају да је та тражбина дефакто дубиозна — и даље воде у својим књигама тражбину у пуном износу. Током две, три и више година, овако већа предузећа сакупљају милионе пропалих тражбина које, али у књигама фигурирају у пуној вредности. Последица је, да једног дана када се, најзад, и званично судском одлуком утврди да је тражбина пропала и веровник постаје инсолвентан.

Једини излаз из овакве ситуације био би статуирати супсидиарно јемство комуна за своја предузећа. Ако би градови и срезови одн. Комуне јамчиле за своја предузећа, они би ван сумње поштрили надзор и број ликвидација односно принудних ликвидација, пао би на минимум.

Уколико је то из принципијелних разлога немогуће, треба хитно приступити поштрењу прописа Уредбе и увести већу заштиту интереса повериоца.

Могла би се створити на пример институција одбора веровника, који би имао право да контролише рад ликвидационих органа и слично.

Сада нешто о тражбинама правних предузећа против СРЗ које су 1953 односно 1954 г. ступиле у ликвидацију. Према Уредби о имовинским односима и реорганизацији СРЗ (Сл. лист ФНРЈ бр. 14/53 и 20/54) и Упутства за поступак при уређењу имовинских односа између СРЗ и њених чланова (Сл. лист ФНРЈ 21/53, 20/54 и 40/54) имовински односи СРЗ у ликвидацији утврђују се у посебном ликвид. поступку. Поступак спроводи по чл. 35 Уредбе имовинска комисија. Завршни акт ликвид. поступка је распоредно решење по члану 26 Уредбе.

Извршење распоредног решења спроводе ликвидационе комисије срезова. Те комисије врше наплату тражбина и исплату дугова СРЗ (тачка 10, а, Упутства). Значи потраживање поверилаца СРЗ призната у поступку ликвидације исплаћују ликвидационе комисије срезова, у пуном износу или у сразмери, већ према стању расположивих средстава.

Према томе, против СРЗ у ликвидацији није могуће тражити извршење. Против осталих привредних предузећа као што је познато може се водити извршење и у поступку редовне ликвидације — и у случају правомоћне судске одлуке односно пресуде.

Нажалост, у већини срезова не посвећује се довољна брига ни наплати актива СРЗ у ликвидацији а још мање исплати повериоца.

Последица је да предузећа упркос правомоћних судских одлука већ годинама узалуд очекују исплату својих тражбина против СРЗ у ликвидацији.

Било би од хитне потребе веровницима омогућити извештај утицаја на рад средњих ликвидационих комисија или дугим законским односно управним мерама, пожурити коначни завршетак тих потпуно замрзнутих ликвидационих поступака.

Специјално тешко је наплатити тражбине од угоститељских предузећа и радњи.

Велики део угоститељских објеката претстављају тако зване мање угоститељске радње. То су радње са једним до три службеника, који немају своје органе радничког самоуправљања. Наравно немају ни самосталног књиговодства.

Много се води полемика око тога ко одговара за обавезе тих мањих радњи, нарочито да ли сама радња или и члан односно чланови колектива лично са својим приватним евентуалним имовинама.

Међутим, сматрам да је јасно да и те радње само рукују делом општенародне имовине и да према томе за обавезе одговара само радња као таква.

Код тих радњи често има крупних недостатака, оне често и не послују преко банке, немају уопште или немају уредног књиговодства итд. итд. Послују укратко као да им је један џеп благајна, а други џеп књиговодство.

Све док такве радње удовољавају обавезама према Комунама, она у правилу о њима не води никакву или врло малу бригу. Чим, пак, такве радње престају плаћати јавне обавезе Комуни, њих напросто затварају без икаквог поступка редовне или принудне ликвидације.

Последице су: тешки губици веровника.

И овде је једини излаз оштрија контрола Комуна, а то ће се постићи најефикасније увођењем супсидиарног јемства Комуна за обавезе угоститељства.

Свако од нас који заступамо предузећа, односно водимо правну службу истих, наилазимо тако на бројне потешкоће и верујем да смо сви убеђени да би модифицирањем постојећих и доношењем извесних нових прописа било могуће већи део тих компликација отстранити, а од тога би заједница имала користи.

Др. Густав Керпел

КОНГРЕС МЕЂУНАРОДНЕ УНИЈЕ АДВОКАТА

Међународна унија адвоката која је основана 1922 године у сврху стварања сталних веза и измене искустава и погледа између националних савеза адвоката широм света, дискутовања општих питања која интересују адвокатуру целог света, а чији је члан и Савез адвокатских комора Југославије, одржава између 8 и 12 септембра 1958 године свој XVII Конгрес у Милану.

Сваки Конгрес Међународне уније адвоката има управо два дела. један чисто радни, то би била годишња скупштина Уније, а други научно-манифестациони, на коме се третирају питања која су стављена на дневни ред, а која су увек од општег и начелног значаја.

На Конгресу се рад одвија у Комисијама и пленуму.

На ранијим Конгресима, помињемо само оне после Другог светског рата, третирана су следећа општа и начелна питања: улога адвоката у савременом друштву; бесплатност и брзина судовзња; организација адвокатуре; савремена еволуција уговорног права; међународна акција у праву репресије злочина; међународна јурисдикција и кооперација у споровима приватног права; положај адвоката у међународној јурисдикцији; међународне арбитраже у приватном праву; кодификација у међународном праву; прилагођавање адвокатуре садашњем животу; одбрана професије адвоката и њезине друштвене функције против неких напада на њу; одбрана сиромашних; адвокат и социјално осигурање; конвенција о правима човека; нацрт кодекса професионалног морала адвоката; припрема адвоката у његовој мисији пред међународним судовима; формирање младих адвоката; међународна судска сарадња; улога адвоката код доказа страног законодавства; извршење иностраних пресуда; улога адвоката у изграђивању међународних институција; међународна трговачка арбитража.

То су биле главне теме Конгреса који су одржани од Другог светског рата на овамо. Разуме се да је било и других мање важних питања.

Као што се види теме ранијих Конгреса биле су врло занимљиве и корисне. Оне су дискутоване од делегата разних Националних савеза адвоката из разних апсеката, са разним искуством, и погледима. Дискусије су на свим Конгресима биле на врло високом нивоу, а њени су резултати свакако допринели да се поједина разна схватања по свим питањима некако рашчисте и колико је то год могуће ускладе, мада то није увек и у сваком случају успевало, што је и природно када се има у виду чињеница да се адвокатура у разним земљама не развија на исти начин, да нема исте традиције, да нема и не може имати исте погледе.

На XVII Конгресу, који се ове године одржава у Милану, стављено је као главно питање на дневни ред тема: „Еволуција активности савремене државе и уплив (додир) на професију адвоката”. Поред ове главне теме, биће и неке друге теме, које се, често, од Конгреса до Конгреса понављају.

Међународна унија адвоката чини велике припреме за овај XVII Конгрес. На седници Консеја која је одржана у Страсбургу 18 јануара 1958 године поднесен је од стране генералног секретара Међународне уније адвоката Клод Лисана, ако можемо да га назовемо, пре-

лимирани реферат о томе питање, јер је Клод Лисан одређен за референта. У свом реферату он износи историјат правног и економског развитка у односу на само питање, те изводи извесне закључке. Нама се чини да се његово резонување и приказивање стања ствари и проблема не може прихватити, јер полази са сасвим других позиција од оних на којима се налази наша стварност, и наша адвокатура. Међутим, пошто је о том да кажемо прелиминарном реферату вођена опсежна дискусија, са много примедби, неслагања, противпредлога итд. сматрамо да није још цело то питање зрело да се заузме личан став по њему, јер ће свакако као резултат саме дискусије и генерални референт изменити извесне своје ставове и схватања.

Према извештају са седнице Консеја која је одржана у Страсбургу др. Владимир Гросман је као потпретседник Савеза адвокатских комора Југославије најавио да ће и наш Савез поднети свој реферат, дао је главне контуре тога реферата, и погледе нашег Савеза на истакнуто питање.

Коста Хаџи

Др. ВОЈИСЛАВ СПАИЋ: „АУТОРСКО ПРАВО” (Приказ)

Доношењем Закона о ауторском праву попуњена је велика празнина која је постојала у нашем послератном законодавству. Закон о заштити ауторског права из 1946 године био је већ сасвим застарео и неподобан, поготову стога, што није био у пуној сагласности са Бернском конвенцијом за заштиту књижевних и уметничких дела с обзиром на измене извршене у Брислу 26 јуна 1948 године.

Исто тако, објављивањем књиге „Ауторско право” од Др. Војислава Спаића, професора Правног факултета у Сарајеву, попуњена је заиста велика празнина у нашој правној литератури, која је овим делом добила значајни, свеобухватни и вредни прилог. Ова књига ће бесумње наићи на повољан пријем како код правника, тако и код уметника, а и свих осталих који су по својим дужностима посредно или непосредно везани за послове око ауторских права.

Написи у ауторском праву веома се ретко појављују у нашим правничким публикацијама, а научни радови скоро никако, па је тим већи допринос и корист од ове књиге, која веома комплексно обухвата компликовану проблематику ове одиста младе дисциплине. Др Спаић је успео да нам да сумарну анализу основних института ауторских права и да уз разноврсна теоретска разматрања прикаже и неколико практичних примера наше домаће и стране судске праксе.

Заступајући тезу да су интелектуални продукти објект ауторског права, др. Спаић каже: да су они „еманација ауторове личности, који се одвајају од ауторове личности као нематеријалне вредности и тако постају објект имовинског права. На овај начин аутор може извлачити имовинске користи из свог интелектуалног стваралаштва.” Даље у свом излагању Спаић каже: „Интелектуални продукти неовисни су од материје на којима је идеја конкретизована... поводом интелектуалних продуката не могу никада настати стварноправни односи”. Вари-

рајући ове тезе писац долази до констатације да је ауторско право „јединствено, апсолутно право *sui generis*, у коме су спојени лично-правни и имовинскоправни елементи” па као такво добива посебни положај у систему грађанског права поред имовинских и лично неимовинских права, па на тај начин претставља посебну правну дисциплину.

У погледу садржаја ауторског права др Војислав Спаић заступа монистичку концепцију о природи ауторског права и сматра да је она најприкладнија ради објашњења ауторског права у нашем правном систему, у коме се „интелектуални производи не могу сматрати робом, јер и по објављивању дела остаје интелектуална веза између аутора и његовог интелектуалног дела, што се огледа у заштити ауторове стваралачке индивидуалности”. Третирајући тему о имовинско-правним и личноправним овлашћењима писац се задржава посебно на свакој од ових компонената, обрађујући сваки њихов аспект понаособ, илуструјући притом своја објашњења судском праксом, углавном немачког порекла.

У оквиру главе у којој се говори о заштити ауторског права даје се приказ наших институција за реализовање ауторских права, као и попис важнијих иностраних организација ове врсте.

Говорећи о грађанскоправној заштити др Спаић посебно разматра тужбу за накнаду штете, тужбу за утврђивање и тужбу због узнемиравања у домену вршења ауторских права и саглашујући се са Рунгеом и Улмиром сматра да оштећени аутор може алтернативно — или да тражи ефективну накнаду штете, односно измаклу добит, или да тражи да му се плати хонорар по постојећој тарифи, или пак оштећени аутор може од штетника да захтева полагање рачуна и предају чисте реализоване добити.

О извођачким, фонограмским и радиодифузним правима, говори др Спаић у посебном поглављу, третирајући их, како је то већ у међународној правној пракси уобичајено као — права сродна ауторском праву.

Поред наведеног писац даје кратак, више информативан поглед на основне принципе међународне заштите интелектуалног стваралаштва, као и попис важећих страних закона о ауторском праву.

Ужурбани развој наше савремености ставља пред нашег правника велики број нових проблема, ово тим пре ако се ради о једној таквој материји као што је ауторско право, о којој, код нас, а и у многим другим земљама, не постоји одговарајућа систематска и целовита обрада. Књига др Спаића, на тај начин долази у прави час, поготову што су многобројна питања остала нерешена у законским текстовима, а да и не говоримо о садашњим и будућим размимоилажењима у пракси.

У свом раду аутор се није упуштао у детаљне правне анализе, очигледно стога што му то није дозвољавао простор, а ни задатак који је себи поставио. Добија се утисак да је аутор свесно дао делу популарни карактер.

Посматрајући у целини дело др Војислава Спаића, по обимности конципирања, по третману, по ставовима, за која се не може рећи да су еклектичка и по практичним идејама — стичемо немимовно јасни утисак о корисности овог прилога нашој правној науци и пракси.

Оливер Новаковић

ЗАСЕДАЊЕ ПЛЕНУМА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

На дан 9 марта 1958 године одржана је у Београду седница пленума Савеза адвокатских комора Југославије, на којој су присуствовали сви чланови пленума Савеза — претставници управних одбора и савета свих Комора. Ова је била прва седница Савеза по увођењу друштвеног управљања у адвокатуру.

Седницу је отворио претседник досадашњег ИО Савеза Првослав Васиљевић уз краћи осврт на постигнуте резултате у раду Савеза протеклог периода и поздрав секретару за правосудну управу СИБ-а Николи Срзентићу, који је као гост учествовао у раду заседања пленума. Извештај о раду Савеза поднео је досадашњи секретар Милан Жикић, а финансијски извештај Дика Јанко.

По извештајима се развила опсежна дискусија како по питањима која је третирао извештај, тако и по другим проблемима адвокатури. Посебно су расправљана питања: учвршћење професионалне етике; организовање правне службе у смислу чл. 4 Закона о адвокатури; надриписарство и надриадвокатура; услови и начин стицања права на специјализацију; часопис Савеза „Југословенска адвокатура“, опорезивање; нова тарифа и др. У дискусији је узео реч и друг Никола Срзентић говорећи о неким питањима спровођења у живот новог Закона о адвокатури, те информисао пленум о раду на доношењу нове тарифе.

Пленум је донео одлуку да претседништво Савеза на темељу резултата дискусије постави наредне задатке Савеза који ће се претрести на идућем заседању пленума. Нацрт Уредбе о награђивању адвоката уз примедбе Комисије да се достави свим Коморама на мишљење те потом хитно сазове пленум у заседање на коме ће се коначно расправљати питање нове тарифе, пошто пленум овом питању даје приоритетну важност.

Пленум је саслушао излагања друга Првослава Васиљевића, о случају око екстрадиције ратног злочинца Артуковића, те потом донео резолуцију којом Савез адвокатских комора Југославије пледира за неодложну екстрадицију ратног злочинца Андрије Артуковића, потсећајући „надлежне органе САД који расправљају случај злочинца Артуковића на једну несумњиву обавезу коју они дугују не само законима и међународним обавезама своје земље већ и захтевима правде и човечности на којима се темељи данашња цивилизација”.

Пленум је са незнатним изменама усвојио Правила Савеза како их је предложило претседништво Савеза, тако да је Савез ускладио своју организацију новом Закону о адвокатури. Потом је извршен избор новог претседништва Савеза у саставу: претседник Првослав Васиљевић, адвокат из Београда, заменици претседника Милорад Ботић адвокат из Новог Сада и д-р Аурел Крстуловић, адвокат из Загреба, секретар Милан Жикић, адвокат из Београда, заменик секретара Дика Јанко, адвокат из Скопја. За предлагаче финансиског пословања Савеза изабрани су: Д-р Богдан Видовић, адвокат из Сарајева и Д-р Маријан Хорват, професор правног Факултета из Загреба.

М. Б.

СЕДНИЦА САВЕТА АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А. П. ВОЈВОДИНИ

Савет АК у АП Војводини одржао је своју прву радну седницу дана 25 фебруара 1958 год. На седници је савет размотрио претставку радног одбора адвоката и адв. приправника из Новог Сада о проблему надриписарства и надриадвокатури, те решавао молбе адвоката за упис у име-ник Адвокатске коморе.

По питању надриписарства савет је дао препоруку управном одбору Коморе да се обрати свим радним одборима адвоката и адв. приправника на територији Војводине упутством да они сваки на своме терену питање појаве и сузбијање надриписарства расправе са надлежним органима Среских народних одбора, а у тежим случајевима да се обрате на Комору или да директно затраже интервенцију јавног тужиоштва као органа гоњења.

М.

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Приватни власник који користи стан у сопственој кући нема права на станарину без обзира на околност што је стан недовољан за све чланове његовог домаћинства. (Врх. суд АПВ бр. У. 2871/957).

Нападнутим решењем одбијена је жалба Кућног савета коју је уложио против решења којим се приватном власнику одређује станарина. Поводом тужбе Кућног савета Врх. суд АПВ је П. ст. решење укинуо, а из разлога:

По пропису чл. 46. ст. 3 Уредбе о управљању станбеним зградама приватни власник зграде има право на станарину која се плаћа за стан у који се није могао да усели. Међутим, овај пропис односи се само на оне власнике који не користе стан у сопственој згради, а има за циљ да их регресира за станарину коју они морају плаћати за стан који користе у туђој згради, док се уопште не односи на оне власнике који користе стан у сопственој кући, независно од тога што је можда стан недовољан за све чланове њиховог домаћинства.

Против решења којим је у управном поступку одбијен захтев за изузеће није допуштена самостална жалба, већ само заједно са жалбом против решења донетог у главној ствари, сем у случају када је против решења донетог у главној ствари жалба законом изричито искључена. (Врх. суд АПВ бр. У. 1815/037).

Оспореним решењем одбијена је жалба тужитеља са образложењем да разло-

зи за изузеће не чине основ за изузеће. Против овог решења повео је тужитељ управни спор. Тужба је основана и оспорено решење поништено, а из разлога:

У konkre. случају тужитељ је тражио изузеће претседника експропријационе комисије, па је својим захтевом од управних органа одбијен. Поступак туженог управног органа је неправилан. По ранијим правним правилима управног поступка као и по сада важећим прописима Закона о општем управном поступку (чл. 46) предвиђено је да ако је о изузећу одлучивано поводом захтева странке, па је захтев одбијен, против закључка о томе није допуштена самостална жалба, већ се тај закључак може побијати само жалбом против решења које буде донето у главној ствари, осим ако је жалба Законом изричито искључена. Како у konkre. случају жалба у главној ствари је допуштена, истом жалбом може се нападати и закључак којим је захтев тужитеља одбијен. Према томе, тужени није могао по жалби тужитеља решавати у меритуму, већ је морао жалбу као недопуштену одбацити.

Нема места отказу уговора о закупу стана, ако је и отказивач-тужилац крив за неиспосне односе у кући — а уз најнужнији смештај. (Врх. суд АПВ бр. Гзз. 77/957).

На предлог тужитеља усвојен је отказ туженом, уз најнужнији смештај, јер да

је и тужени крив за несносне прилике које су завладале у кући, одмах након уселења у исту од стране тужитеља. Нижи судови су утврдили да је и тужилац крив за свађе, и несносне прилике у кући.

Против нижих пресуда ставио је Савезни јавни тужилац захтев за заштиту законитости, па је Врх. суд АПВ исти ужавио, и одлуке нижих судова укинуо, а из разлога:

П. ст. суд није ценито по I ст. суду утврђену чињеницу: „у тој кући је био неупоредиво већи мир и ред“ пре уселења тужиоца у кућу. Релевантна је чињеница у погледу примене чл. 60 т. 4 Уредбе о управљању станбеним зградама ова чињеница, да ли је и тужилац изазивач нереда, јер је у таквом случају погрешно становишта П. ст. суда да има места отказу уговора о коришћењу стана на основу чл. 60 т. 4 Уредбе о управљ. станбеним зградама, пошто се туженом у оваквом случају обезбеђује само најнужнији смештај.

Доставе извршене неовлашћеном заступнику тужиоца сматрају се да нису ни извршене тужиоцу. — Пуномоћје заступника тужиоца оверено код наших конзуларних власти може се употребити без одобрења Држ. секрет. за правосудну управу. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1085/57).

I. ст. суд је одбио тужбу тужитељеву ради развода брака јер је нашао да пуномоћје тужиоца издато његовом заступнику није издато по важећим прописима, а осим тога оно није одобрено за употребу од Држ. секрет. за прав. управу.

Тужилац је уложио жалбу, која је основана, I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Када је I. ст. суд пресудом одбио тужбени захтев по тужби тужитеља он је решио овај спор а да није дао могућности тужиоцу да расправља пред судом. Наиме, тужбу није поднео тужилац лично, па када је I. ст. суд нашао да на основу поднете пуномоћи он није уредно заступљен, онда такво лице не може сматрати тужбичевим заступником у овом спору. Доставе извршене неовлашћеном заступнику тужиоца сматрају се да нису ни извршене тужиоцу. Тако је I. ст. суд расправљао и пресудио спор, а да тужиоцу није дао могућности да расправља пред судом. Тиме је I. ст. суд донео пресуду битном повредом одредаба ЗПП — чл. 343. ст. 2 т. 6-због

чега је нападнута пресуда морала бити укинута.

Није потребно никакво одобрење Држ. секретаријата за правосудну управу НРС за употребу пуномоћја издатог у иностранству и овереног од наших конзуларних власти, пред нашим властима у земљи.

Закон о кућним задругама из 1889 године престао је да важи. — (Врх. суд АПВ бр. Гзз. 64/97).

Нижи судови су својим одлукама у својоли предлог ради брисања задружног својства.

Претседник Савезног врх. суда поднео је захтев за заштиту законитости, који је основан, одлуке нижих судова преиначене су, и захтев је одбачен, а из разлога:

Одредбе Закона о кућним задругама из 1889 године престале су да важе јер је такав вид колективног власништва у супротности са нашим друштвеним уређењем, тако да у смислу чл. 2 Закона о неважности итд. не могу служити као основ за регулисање односа у вези са кућним задругама. Због тога није било основа да се у ванпарничном поступку одлучује о брисању задружног својства у земљ. књигама, Ако се ради о предлогу ради брисања задружног својства имају се сходно применити прописи Закона о наслеђивању и то како прописи по оставинском поступку тако и материјални прописи тога закона. Ради тога у таквом поступку има се утврдити заједнички предак свих заинтересованих лица и даље поступати са задружном имовином као имовином тог заједничког претка према прописима Закона о наслеђивању. На тај начин коначно ће се регулисати правни односи заинтересованих лица и на основу таквог решења донетог по прописима оставинског поступка могу извршити и потребне зкњ. уписе. Према томе на места посебном ванпарн. поступку, пошто Закон из 1889 год. са свим новелама више не важи.

Брак се може развести и кривицом тужитеља само ако тужени до закључења расправе то тражи. (Врх. суд АПВ бр. Гц. 1071/57).

Брак је разведен I. ст. пресудом кривицом туженог.

Тужени је уложио жалбу тражећи да се брак разведе и кривицом тужитељице,

Жалба је као неоснована одбијена, а из разлога:

Када тужени до закључења расправе није тражио да се брак разведе и кривицом тужитеља, I. ст. суд није ни могао брак развести и кривицом тужитељице, да је и утврђено постојање и не-не кривице, — чл. 407. ст. 1 ЗПП.

Окружни судови су надлежни за решавање спорова који се односе на заштиту или употребу проналазака, узорака или жигова, али су надлежни и да расправе и све затеве за накнаду штете без обзира на висину те штете. (Врх. суд АПВ бр. Р. 5/958).

Тужилац је ставио тужбени захтев да се утврди да је тужених продајом безалкохолног пића „Пунч“ у стакленим боцама „Југококта“ врши нелојалну конкуренцију према тужитељу, да се забрани туженом свака даља продаја тог пића у флашама „Југококта“, да се обавезе на исплату 111.000 динара на име накнаде штете, као и све парничне трошкове.

Окружни суд, коме је тужба поднесена, прогласио се стварно ненадлежним обзиром да је вредност спора испод 200.000 динара, па је предмет уступио Среском суду, који се исто прогласио стварно ненадлежним.

Решавајући о сукобу надлежности Врх. суд АПВ је утврдио надлежност Окружног суда, а из разлога:

У конкрет. случају тужбеним захтевом се у првом реду остварује заштита модела и жига „Југококта“ са истодобним остваривањем захтева ради накнаде штете, настале због злоупотребе поменутог жига и модела од стране туженика. Према чл. 28. ст. 2 т. 4 ЗПП Окружни судови су без обзира на вредност спора поред осталог надлежни и за спорове који се односе на заштиту или употребу проналазака, узорака модела и жигова. По мишљењу овог Суда предметом поменутих спорова може бити не само заштита модела и жигова, већ такође и захтев ради накнаде штете која је настала услед злоупотребе модела или жигова од стране трећих лица. Према томе, ако би евент. захтев ради накнаде штете због злоупотребе модела или жигова био испод 200.000 динара, и у таквим случајевима, постојала би надлежност Окружног суда а с обзиром на изричито против т. 4. ст. 2. чл. 28 ЗПП.

Наш правни систем не признаје приговор више прилежника. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 37/958).

Окружни суд својом пресудом уважио је тужбу тужитељице те је установио даје тужени ванбрачни отац млдб. детета.

Тужени је поднео жалбу у којој наводи да I. ст. суд није ценио околност да је мати млдб. детета у критично време за зачеће детета имала односе и са другим лицима, а не само с њим.

Жалба је као неоснована одбијена, а из разлога:

Тужени у суштини износи у својој жалби приговор „plurium concubentium“ тј. да је мати млдб. тужитељице у критично време полно опћила са више мушкараца а не само са туженим. И ако би се показало у поновном поступку да је мати млдб. тужитељице оржавала полне односе у критично време и са другим мушкарцима, а не само са туженим, та околност не искључује могућност да је тужени отац млдб. тужитељице тј. да је она зачета у полном односу између туженог и мајка млдб. тужитељице. Наш правни систем не признаје приговор тзв. више прилежника, те се према томе жалба не може уважити само на том основу.

Иако је поклонодавац повукао тужбу и одрекао се тужбеног захтева ради раскидања уговор о поклону због неблагодарности он може каснијом тужбом тражити раскидање тога уговора због потпуног осиромашења. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1268/957).

Тужилац је поднео тужбу ради раскидања уговора о поклону због потпуног осиромашења. Тужени је подигао приговор да се тужени у ранијој парници у којој је тражио раскидање уговора због неблагодарности одрекао тужбеног захтева.

Окружни суд је приговор одбио. Тужени је уложио жалбу, која је као неоснована одбијена, а из разлога:

У споровима ради разрешења даровног уговора неблагодарност и осиромашење представљају потпуно одвојене самосталне основе од којих један основ може потпуно и самостално постојати независно од другог, ова два основа се међусобно не условљавају и сваки од њих може самостално бити основ тужбе односно тужбеног захтева. Тужени у жалби неосновано тврди да је основ код обе тужбе исти: право дародавца да раскидне даровни уговор. Наиме, право да-

родавца да нападне даровни уговор не претставља и не може се сматрати основном тужбе односно тужбеног захтева.

Ако је једно лице преговарало и исплатило куповну цену некретности, а купопродајни уговор је друго лице закључило као купац, предмет поклона између првог и другог лица није некретнина већ куповна цена. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 1089/57).

И. ст. суд је дао места тужби те изрекао да је некретнина која је уговором прешла у власништво туженог, поклон његовог оца њему, јер је отац преговарао и исплатио куповну цену, а син — тужени — је склопио уговор.

Тужени је уложио жалбу, која је основана, И. ст. пресуда преиначена, тужилац са тужбом одбијен, а из разлога:

Када је утврђено да је тужилац купио и исплатио спорну кућу својим новцем, али да исту није уговором пренео на своје име, већ са продавца непосредно на име пок. сина, онда је неправилно правно становиште И. ст. суда, да је предмет давања куће а не новац. Тужилац је у ствари своме сину поклонико куповну цену, а не спорну некретнину која је власништво његовог сина.

Срећка југословенске класне лутрије претставља јавну исправу из чл. 306 ст. 3 КЗ. — (Врх. суд АПВ бр. Кж. 937/57).

Оптужени је исправљао помоћу разних хемиских средстава бројеве срећки Југ. класне лутрије и наместо правих бројева стављао друге бројеве који су извукли згодитке, па га је Окружни суд прогласио кривим због кри. дела из чл. 222 ст. 3. КЗ прављење и употреба лажних знакова за вредност.

Оптужени је уложио жалбу, поводом које је Врх. суд АПВ по службеној дужности квалификацију И. ст. пресуде преиначио и на дело оптуженог применио чл. 306 ст. 3 КЗ, а из разлога:

И. ст. суд је при правној оцени утврђених чињеница нашао да у радњама оптуженог стоје обележја крив. дела преиначења и употребе знакова за вредност у виду заната, из чл. 222 ст. 3 КЗ. Таква правна квалификација је по становишту Врх. суда погрешна. Срећка Југосл. класне лутрије, као што је то случај и са свима знаковима за вредност у кривично-правном смислу, претставља по чл. 99 ст. 6 КЗ исправу, пошто је подобна односно одређена да служи као доказ одређене чињенице (њен ималац има право учешћа у извлачењу лутрије одређеног кола) која има вредност за

правне односе. Истина срећка са формалне стране има и сва обележја, која су заједничка код свих знакова за вредност из чл. 222 КЗ тј. према облику у коме се издаје и назначеној номиналној вредности која се под одређеним условима гаси. Но, она иако има сва та обележја, иако је као таква издата на основу законског овлашћења, ипак у суштини нема значај знакова за вредност наведених у ст. 1. чл. 222 КЗ (поштанске марке, обвезнице држ. зајмова, таксене хартије итд) с обзиром да нема онај фискални и економски значај који имају знакови за вредност наведени у цит. законском пропису, који су према предвиђеној санкцији изједначени са крив. делом прављења лажног новца из чл. 221 КЗ. Очигледно је да срећка, посматрана са фискалне стране, нема онај опште државни економски значај, који има новац и знакови за вредност из чл. 222 ст. 1 КЗ, па према томе њеним фалсификовањем није извршен напад против народне привреде. Срећки је као исправу дата кривично-правна заштита у глави крив. дела против јавног реда и правног саобраћаја. Пошто се срећке издају у прописаном облику од Југ. лутрије која их као уставна издаје на основу закон. овлашћења у границама своје надлежности, то она има сва својства јавне исправе, па је тужени њеним исправљањем извршио крив. дело фалсификовања и употребе јавне исправе из чл. 306, ст. 3 КЗ, а не дело из чл. 222 ст. 3 КЗ.

Ако се тужени упустио у расправљање Виши привредни суд се не може више огласити стварно ненадлежним (Врх. привр. суд Р. бр. 18/958).

Виши привредни суд огласио се стварно ненадлежним за суђење у спору ради наплате дин. 8.374 дин. и предмет уступио окружном привредном суду као стварно и месно надлежном.

Окружни привредни суд је одбио своју надлежност с образложењем да се с обзиром на пропис чл. 433 Закона о парничном поступку виши привредни суд након издавања платног налога није више могао огласити стварно ненадлежним, јер тужени у својим приговорима није приговорио стварној надлежности вишег привредног суда.

Узимајући на основу чл. 463 став 2 Зпз у решавање овај негативан сукоб надлежности између привредних судова, Врховни привредни суд је нашао да је за суђење у овој правној ствари над-

лежан виши привредни суд, из следећих разлога:

Правно је погрешно у овом случају позивање окружног привредног суда на пропис чл. 433 Зпш, јер се исти може применити само кад је у питању месна, а не и стварна надлежност суда.

Међутим у смислу чл. 16 став 2 Зпш суд је дужан да у току целог поступка пази на своју стварну надлежност. Али ако се тужени на првом рочишту за главну расправу упустио у расправљање о главној ствари виши привредни суд се, аналогно пропису чл. 16 став 3 Зпш, не може више ни поводом приговора, а ни по службеној дужности огласити стварно ненадлежним за предмете из надлежности окружног привредног суда.

Из исправног записника вишег привредног суда се види, да је виши суд прешао на расправљање о главној ствари, да је тужилац том приликом поновио свој захтев из тужбе, а да је тужени на расправи предлагао као у својим приговорима против платног налога, дакле да се тужени упустио о расправљање о главној ствари. Из приговора туженог против платног налога види се, да тужени није у њима истакао приговор стварне ненадлежности вишег привредног суда, па пошто се према изложеном упустио у расправљање о главној ствари, то се виши привредни суд није могао више огласити стварно ненадлежним, већ је морао овај спор аналогно пропису чл. 16 став 3 Зпш решити у својој надлежности.

Надлежност суда из чл. 27. ст. 2 ЗКП је само супсидијарна надлежност, те приватни тужитељ има искључиво право да изабере месну надлежност у оквиру чл. 27 ст. 1 и 2 ЗКП (Врх. суд АПВ бр. Кж. 36/1957).

У вези једног написа у дневном листу, прив. тужилац је поднела тужбу Окр. суду у Н. С. против новинара, јер је нашла да напис садржи за њу низ клевета и увреда учињених путем штампе из чл. 22 Закона о штампи, а у вези чл. 169 ст. 2 и чл. 170 ст. КЗ.

Решавајући о приговорима Окр. суд у Н. С. је нашао да је месно ненадлежан за пресуђивање ове ствари, обзиром да састављач списка станује у месту П. па је предмет уступио Окр. суду у П., који се исто прогласио месно ненадлежним.

Решавајући о сукобу око надлежности, Врх. суд АПВ је нашао да је надлежан Окр. суд у Н. С. а из разлога:

По чл. 27. ст. 1 ЗКП, ако је крив, дело учињено путем штампе, надлежан је суд на чијем је подручју спис штампан, док по ст. 2, истог члана, ако по закону одговара састављач списка, надлежан је и суд места где се одиграо догађај. Из овог законског прописа, дакле, произилази да је надлежност суда из чл. 27. ст. 2 ЗКП само супсидијарна месна надлежност, те да је према томе искључиво право приватног тужитеља да изабере месну надлежност у оквиру чл. 27 ЗКП. У конкр. случају се прив. тужитељ определио за надлежност суда из чл. 27. става 1 ЗКП тј. за онај суд на чијем је подручју спис штампан, а то је Окр. суд у Н. С. Осим тога, месна надлежност поменутог Окр. суда се оснива и на пропису чл. 25 ст. 2 ЗКП будући да је тај суд достављањем тужбе окривљеном први покренуо поступак.

Услов за побијање правних послова у поступку принудне ликвидације (Врх. суд бр. Сл. 974/1957).

Тужилац је према правоснажном платном налогу био дужан да туженом плати одређени новчани износ на име дуга са парничним трошковима, па како није располагао потребним новчаним средствима за ово плаћање, предло је туженом већу количину јестиве масти а тужени је по овој куповини примио од тужиоца и потребну фактуру којом је наводно фактурисана испорука масти. Међутим у току поступка је утврђено да тужени протувредност робе означену у фактури није тужиоцу исплатио.

Иза тога је над тужилачким предузећем отворен поступак принудне ликвидације а оглас о отварању овог поступка објављен у Службеном листу ФНРЈ дана 20. VI 1956 године. У вези тога је тужилац после отварања поступка принудне ликвидације покренуо поступак тужбом ради побијања правне важности правне радње ликвидационог дужника према којој је туженом у циљу намирива његове тражбине према тужиоцу предао наведену количину масти, сматрајући да је на овај начин дошло до ремећења равномерног намирива осталих поверилаца ликвидационог дужника. Уједно је тужилац предложио да се тужени обавезе на плаћање протувредности масти уколико не буде у стању да примљену маст врати у ликвидациону масу.

Првостепени суд је тужбеном захтеву у целости удовољио, а ову пресуду је потврдио Врховни суд поводом жалбе туженог. У своме образложењу другостепени суд је истакао да је за решење

спора по захтеву тужиоца ради побијања почињеног правног дела ликвидационог дужника пре отварања поступка принудне ликвидације, битно да се о спореним правним актом ремети равномерно намирење ликвидационих поверилаца, па да према томе није опште од важности у које је сврхе тужени имао намеру да употреби примљену маст од тужиоца, јер је тужени истицао да је ову маст преузео у циљу исхране својих радника. Према томе, само објективно постојање ремећења равномерног намирења осталих ликвидационих поверилаца у току поступка принудне ликвидације је услов за побијање правних дела ликвидационог дужника.

Промена у руководству привредне организације нема правног значаја. Врх. привр. суд Сл. бр. 208/957).

Тужилац је тражио да се дозволи обнова поступка правоснажно окончаног пресудом којом је био обавезан на плаћање одређеног новчаног износа на име примљених количина житарица ради мелаве и необрачунатих испорука млинских производа. У својим разлозима за обнову тужилац је истакао да је у основном поступку предложио саслушање сведока, који су у то време били лишени слободе, у вези са кривичним поступком вођеним ради извршених пропевера у тужичевом млину, а да је поступајући суд овај предлог одбио, међутим да с обзиром на неуредно стање књига није у пређашњој парници могао дати исцрпну одбрану, јер лица која данас раде у тужичевом руководству нису у оно време била тужичеви службеници, нити су суделовали у кривичном поступку који је вођен против лица из ранијег руководства тужиоца.

Првостепени суд је тужбу ради обнове поступка одбио, па је поводом жалбе Врховни привредни суд у Београду као другостепени суд потврдио побијање првостепеног решења, из разлога што је нашао да је за решење спора без утицаја околности да у тужичевом руководству дошло до промене лица, тако да лица која сада раде у руководству нису била у руководству за време ранијег спора који је завршен правоснажном пресудом и за време вођеног кривичног поступка, због чега наводно нису била упозната са резултатима тога поступка. Тужилац је правно лице па је његово руководство приликом преузимања дужности било дужно да се обавести о свему што се односи на ранији тужичев рад, поготовто кад је смена у руко-

водству извршена у вези кривичне одговорности претходника. Последица тога пропуста у односу на трећа лица сноси тужилац.

За издавање привремене наредбе није довољна само објективна опасност (Врх. привр. суд Сл. бр. 975/57).

Тужилац је покренуо спор за накнаду штете настале услед неизвршења уговора од стране туженог, па је уједно предложио да се ради обезбеђења утуженог потраживања изда привремена наредба забраном отуђивања или оптерећивања покретних ствари и робе која се налази на складишту туженог. Суд је предлог у вавику те издатом привременом наредбом забранио туженом отуђивање и оптерећивање робе и других покретних ствари туженог до окончања покренутог спора.

Поводом жалбе туженог Врховни привредни суд је укинуо првостепено решење о издавању привремене наредбе из разлога што се према правним правилима извршног поступка привремене наредбе могу издати ради обезбеђења новчаних тражбина чувањем и управом покретних телесних ствари које припадају противнику предлагача и судском забраном њиховог отуђивања и оптерећивања, ако предлагач учини вероватним да ће без те наредбе његов противник осујетити или знатно отежати извршење ради наплате дотичне тражбине или ако се штета која би отуда могла проистећи за противника предлагача, може накнадити у новцу, и ако предлагач за накнаду те штете положи обезбеђење, које одреди суд по слободном уверењу.

Међутим, у конкретном случају предлагач привремене наредбе није учинио довољно вероватним опасност да ће противник предлагача осујетити или знатно отежати извршење ради наплате утужене тражбине, јер за издавање овакве привремене наредбе није довољно само постојање објективне опасности без посебног понашања дужниковог упореног на то да се отежа или осујети наплата предлагачевог потраживања. Према томе, за издавање привремене наредбе забраном отуђивања или оптерећивања покретне имовине дужника није довољно само постојање опасности, већ је потребно да дужник својим понашањем иде на то да се отежа или осујети наплата потраживања предлагача привремене наредбе у времену када дође до принудне наплате предметне тражбине из имовине дужника.

СЛУЖБЕНА САОПШТЕЊА

ПОТВРЂЕН ЈЕ СТАТУТ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У АПВ

Извршно веће Народне скупштине Аут. Покр. Војводине, на својој седници која је одржана дана 25 марта 1958 године под бр. 01-679/1-58, а на основу чл. 7 ст. 2. Закона о адвокатури и чл. 54, ст. 1, т. 14 Статута Аутономне Покрајине Војводине, потврдило је Статут Адвокатске коморе у АПВ који је био усвојен на скупштини Адвокатске коморе АПВ која је одржана 12 јануара 1958 године, у Новом Саду.

Тиме је, сада, одобрењем Статута Коморе потпуно извршена њена организација у смислу прописа Закона о адвокатури.

Статут и Пословник о раду скупштине Коморе биће штампан у посебној књижици и свим Радним одборима разаслат.

Управни одбор АК у АПВ

ИЗ СЕДИНЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АК У АПВ

На седници управног одбора АК у АПВ која је одржана дана 19 марта 1958 године донесена су следећа решења:

1. Узет је на знање извештај председника и референата о раду Коморе од последње до ове седнице.

2. Узет је на знање извештај председника М. Ботића са пленарне седнице Савеза адв. комора која је одржана 9 марта 1958 год.

3. Проучен је најновији Нацрт Уредбе о награђивању адвоката и Тарифа које је доставио Савез адв. комора, као и примедбе и предлози Тарифне комисије ове Коморе, те ће се Савезу доставити примедбе Коморе пошто и савет ове Коморе проучи ове Нацрте.

4. Узет је на знање извештај да је Комора ставила Савезу адв. комора своје примедбе на последњи Нацрт измене и допуне Уговора о соц. осигурању адвоката.

5. Упућен је циркулар свим радним одборима адвоката и адв. приправника по питању заоштрења борбе против надриписарства, а по препорукама савета ове Коморе, као и о подношењу извештаја о оствареном промету адвоката у 1957 години.

6. Решавано је о молбама ради уписа у именик адвоката ове Коморе.

7. На основу чл. 65 а у вези чл. 13 т. 1—6 и чл. 93 т. 4 ЗОА уписује се у именик адв. приправника ове Коморе Паповић Вукота, са адв. приправ. вежбом код адвоката др. Кашанин Јована из Врбаса, с тим да му адв. припр. вежба тече од 19 марта 1958 године.

8. На основу чл. 65, а у вези чл. 13 т. 1—6 и чл. 93 т. 4. ЗОА уписује се у именик адв. приправника ове Коморе Голочевац Ј. Илија, адв. припр. са вежбом код адвоката др. Кулаи Тибора у Кули, с тим да му се адв. припр. вежба рачуна од 19 марта 1958 године.

9. На основу чл. 51 и чл. 93. т. 8 ЗОА узима се на знање да адвокат Јовичић Ј. Гавро из Кањиже пресељава са 1 априлом 1958 године седиште своје адв. канцеларије у Хоргош.

10. На основу чл. 51 и 63. т. 8 ЗОА узима се на знање да је адвокат Павићевић Блажо из Врбаса преселио седиште своје адв. канцеларије у Кулу.

11. На основу чл. 73, а у вези чл. 93. т. 8 ЗОА узима се на знање да је адв. припр. Перић Веселин од 16 марта 1958 на адв. припр. вежби код адвоката Јегдић С. Јована у Новом Саду.

12. На основу чл. 93. т. 8 ЗОА и чл. 16. ст. 2 Закона о управним споровима суспендује се од извршења, до окончања управног спора, решење управ. одбора АК у АПВ бр. 328/1957 од 17 јула 1957 о престанку права на адвокатуру др. Матијевић Лазара, адвоката из Суботице.

13. На основу чл. 59. т. 6 а у вези чл. 93. т. 8 ЗОА брише се из именика адвоката ове Коморе са даном 24 фебруара 1958 г. др. Јован Стевановић, адвокат из Ср. Митровице, а за преузимаатеља његове адв. канцеларије поставља се адвокат Иван Стојановић, из Ср. Митровице. Брисање се спроводи због пензионисања.

14. На основу чл. 93. т. 8 ЗОА разрешава се дужности преузимаатеља, адв. канц. на молбу наследника, пок. др. М. Зестријана адвокат Миша Бурдулић, из Алибунара, а за преузимаатеља адв. канц. пок. др. М. Зестријана поставља се адвокат др. Миковић Данило из Алибунара.

15. Донесено је, после седнице, президијално решење којим се на основу чл. 73 а у вези чл. 93. т. 4 ЗОА узима на знање да је адв. припр. Брајков Јосип са 16 мартom 1958 наставио адв. припр. вежбу код адвоката Миновић Милана у Суботици.

Управни одбор АК у АПВ

ПРОМЕНЕ У ИМЕНИКУ АДВОКАТА АК У АПВ

На основу чл. 13. т. 1—7, и чл. 22 и 23 Закона о адвокатури, пошто је постигнута сагласност између управног одбора и савета Адвокатске коморе у АПВ, упусију се у Именик адвоката Адвокатске коморе у АПВ:

1. др. Миковић Данило, са седиштем адв. канцеларије у Алибунару, а на основу решења АК у АПВ бр. 51/1958;

2. др. Дулић Лајчо, са седиштем адв. канцеларије у Суботици, а на основу решења АК у АПВ бр. 76/1957;

3. Ћићић Славко, са седиштем адв. канцеларије у Суботици, а на основу решења АК у АПВ бр. 95/1957;

4. Гец Владимир, са седиштем адв. канцеларије у Н. Кнежевцу, а на основу решења АК у АПВ бр. 826/1957;

5. Милутиновић В. Милутин, са седиштем адв. канцеларије у Шиду, решењем АК у АПВ бр. 795/1957, услед преселења адв. канц. из Београда у Шид, са даном 1 новембра 1957, а на основу чл. 41, 48, 93 т. 4 и 134 Закона о адвокатури.

6. Митровић Србољуб, са седиштем адв. канц. у Ковачици, решењем АК у АПВ бр. 776/1957, са даном 16 децембра 1957, услед преселења адв. канцеларије са подручја друге Коморе, а на основу чл. 41, 48, 93, т. 4 и 134 ЗОА.

7. Павловић П. Сава, са седиштем адв. канц. у Срем. Митровици, решењем АК у АПВ бр. 20/1957, које је потврдио Држ. секретар за прав. управу НРС под бр. 6339/57, а на основу чл. 41, 48, 93. т. 4 ЗОА, услед преселења адв. канц. из Косјерића у Ср. Митровицу.

Управни одбор АК у АПВ

ПРОМЕНЕ У ИМЕНИКУ АДВ. ПРИПРАВНИКА

1. На основу чл. 65, 66, 67, а у вези чл. 93. т. 4 ЗОА уписује се у именик адвокатских приправника Адвокатске коморе у АПВ Паповић Вукота, са адв. припр. вежбом код адвоката др. Кашанин Јована у Врбасу, с тим да му се адв. припр. вежба рачуна од 19 марта 1958 године.

2. На основу чл. 65, 66, 67, а у вези чл. 93. т. 4. ЗОА уписује се у именик адв. приправника Голочевац Ј. Илија, са адв. припр. вежбом код адв. др. Кулаи Тибора из Куле, с тим да му адв. припр. вежба почиње са 19 мартом 1958 године.

ИЗ УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА „ГЛАСНИКА”

Молимо све претплатнике „Гласника” који за 1958 годину још нису уплатили претплату, да то што пре учине. Годишња претплата износи 700 дина. а уплаћује се на тек. рачун Адвокатске коморе у АПВ, Нар. банка бр. 300-Т-403, а на полеђини уплатнице треба ставити „за Гласник”, и назначити тачну адресу уплатника.

Уређивачки одбор

ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ

1 априла 1958 доспева обавеза уплате II. рате чланарине у износу од 1.650 динара, као и обрачун 1% коморског доприноса за I. полугод. 1958 године. Молимо све чланове Коморе да ове своје, као евент. раније обавезе измире према Комори.

Књиговодство шаље члановима изводе из рачуна са стањем од 31 марта 1958 године.

Све уплате се врше на тек. рач. Адвокатске коморе у АПВ, Нар. банка 300-Т-403.

Књиговодство коморе

ПРОМЕНЕ У ИМЕНИКУ АДВОКАТА

На основу чл. 23, а у вези чл. 12, 13 и 22 Закона о адвокатури, обзиром да су органи Адвокатске коморе у АП Војводини, и то управни одбор решењем са седнице која је одржана 19 марта 1958 године, а савет решењем са седнице која је одржана 31 марта 1958, у смислу прописа чл. 23 Закона о адвокатури се сагласили да су испуњени услови за упис у именик адвоката, уписују се:

1. Ивачковић Дејан, са седиштем адв. канцеларије у Кикинди, решењем број 851/1957, с тим да му адвокатска делатност почиње 1 априла 1958 год.;

2. Кресоја Сава, са седиштем адв. канцеларије у Вршцу, решењем број 32/1958, с тим да му адвокатска делатност почиње 1 априла 1958 године.

На основу чл. 23, а у вези чл. 12, 13, 22 и 128 Закона о адвокатури, обзиром да су органи Адвокатске коморе у АП Војводини, и то управни одбор решењем са седнице од 19 марта 1958, а савет решењем са седнице од 31 марта 1958 године, у смислу прописа чл. 23 ЗОА се сагласили да су испуњени услови за упис у именик адвоката, уписују се:

1. Пфау Јован, са седиштем адв. канцеларије у Новом Саду, решењем број 543/1957, с тим да му адвокатска делатност почиње 1 априла 1958 године;

2. др. Гараи Золтан, са седиштем адв. канцеларије у Суботици, решењем број 251/1957, с тим да му адвокатска делатност почиње 1 априла 1958 год.

Адвокатска комора у АПВ

САОПШТЕЊА У ВЕЗИ СА ПОВЛАШЋЕНОМ ВОЖЊОМ

У вези са тражењем легитимације за повлашћењу вожњу дече адвоката или адв. приправника, на основу обавештења Железничке станице Нови Сад, која потврђује те легитимације, саопштавамо следеће:

1. Деца могу преко Адвокатске коморе добијати легитимацију за повлашћену вожњу, само у случају ако деца нису навршила 18 година живота. Сва деца преко 18 година живота, без обзира да ли су студенти, ученици или ученици у привреди имају тражити те легитимације преко својих школа, односно установа. Према томе, нека се адвокати или адв. приправници, родитељи, не обраћају Комори за такве легитимације.

2. За децу рођену 1940 године треба доставити и тачне податке о рођењу тј. дан, месец и година рођења.

3. Сва деца која су напунила 16 година живота могу добити легитимацију за повлашћену вожњу, само у случају ако већ поседују личну карту. Према томе, за ову децу треба доставити и број личне карте, као и орган који је карту издао.

4. И за децу рођену 1942 године потребно је доставити дан, месец и годину рођења, да би се могло утврдити да ли су напунила 16 година или не, и то обзиром на пропис да деца која су напунила 16 година, морају поседовати и личну карту.

Молимо све адвокате и адв. приправника да се ових упутстава тачно придржавају, те да се не обраћају узалуд Комори неосновним тражењима.

Секретаријат АК у АП

„ГЛАСНИК“ излази сваког месеца. / Издавач и власник: Адвокатска комора у АПВ, Нови Сад, Змај Јовина 20. / Уређује Одбор / Одговорни уредник: Ботић Милорад, адвокат Нови Сад, Народних хероја бр. 6. / Текући рачун код Народне банке бр. 300-Т-403. / Штампач: штампарија „Коста Шокица“ Нови Сад.

